

UREDNIŠTVO ZARJE je v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 8 (tiskarna I. nadst.). Uradne ure za stranke so od 10. do 11. popoldn. in od 5. do 6. popoldne vsak dan razen nedelje in praznikov. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

NAROČNINA: celoletna po pošti ali s pošiljanjem na dom za Avstro-Ogrsko in Bosno K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50, mesečna K 1.50; za Nemčijo celoletno K 21.60; za ostalo inozemstvo in Ameriko celoletno K 30.—.

ZARJA

ZARJA izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov
ob pol 11. dopoldne.

UPRAVIŠTVO se nahaja v Šelenburgovi ulici št. 6, II., in uraduje za stranke od 8. do 12. dopoldne in od 3. do 7. zvečer. Inzerati: enostopna petlitrca 20 vin., pogojen prostor 25 vin., posiana in razglasi 30 vin. — Inzerate sprejema upravištvo.

Nefrankirana ali premalo frankirana pisma se ne sprejemajo.

Reklamacije lista so poštine proste.

Posamezne številke po 6 vin.

Stev. 253.

V Ljubljani, v sredo dne 10. aprila 1912.

Leto II.

Dunajske volitve.

Od 23. aprila do 2. maja bodo na Dunaju občinske volitve. In ta lokalni dogodek zanima vso politično javnost v Avstriji kakor volitve za kakšen važen parlament. Seveda je dunajska občina velik organizem. Njen proračun znaša toliko, da je bidže marsikatero deželo in državo prava beračija napram njemu. Dunajski občinski svet zastopa štirikrat toliko prebivalstva kakor kranjski deželni zbor. Sama cestna železnica na Dunaju je večje podjetje kakor vse železniške proge na Kranjskem. Ali vse to ne utemeljuje velikanskega zanimanja, ki se javlja povsod tem živahneje, čim bolj se približujejo dunajske volitve. Vprašanje je namreč to, če se bo krščanskim socialcem posrečilo izza lanskega strahovitega poloma pri državnoborskih volitvah, izza nešteti korupcijskih afer in izza silne razdejanosti v lastnem taboru rešiti svojo strankarsko eksistenco vsaj v dunajski občini.

Boj za te volitve se je pričel že na celi črti in krščanski socialci ga vodijo kakor stranka desperadov, ki se zanaša le še najobupnejša sredstva. Kakor v tistih časih, ko so šele sili na površje, poizkušajo svojo srečo z razbijanjem nasprotniških shodov, in če si ne znajo drugače pomagati, pojo cesarsko himno, misleči, da takih razgrajev ni mogoče postaviti pred vrata. Na rotovžu je ves uradni aparat v službi krščanskosocialne agitacije, volilni ime-niki so bili po stari navadi krščanskosocialnih sleparjev sestavljeni za goljujijo, terorizem obrotcev je od dne do dne večji in korupcija mu sledi na vseh potih.

Kljub temu kažejo razna znamenja, da bo krščanskim socialcem pri teh volitvah odklenalo in da bo Dunaj rešen sramote, katero je prenašal šestnajst let, sramote, da je v največjem mestu države mogla gospodovati nesramna klika klerikalnih svetohlincev, brezobraznih koritarjev in kulturnih barbarov.

Neskončna je lista krščanskosocialnih grehov na Dunaju, in med njimi so taki, da smrde do neba. Od navadnih nepoštenjakov, ki so do svoj položaj v občini izrabljali, da so si polnili mošnje pa do teroristov, ki so občinskim uslužbenecem predpisovali politično mnenje, je bilo v tej stranki zastopano vse, kar je gnusnega. In taka klika je morala biti klerikalna, zakaj »vera« je plašč, s katerim se zagrne vse.

To se pravi: Dolgo se včasih zagrinjajo lopovščine s takim plaščem; večno pa ne gre. In mero krščanskih socialcev je zdaj polna, katastrofa neizogibna. Prva znamenja poloma so se pokazala po Luegerjevi smrti, pravzaprav še nekoliko prej, ko je ustanovitelj in vodja stranke ležal na smrtni postelji in so pohlepnički že pletli intrige, da bi pobrali dedščino, čim zatise ne oči.

Komaj pa je bil Lueger v grobu, pa so že prihajali škandali na dan, in niso zbujali senzacije le zaradi tega, ker so bili velikansk, ampak še bolj zato, ker jih je bilo toliko, da je nastalo vprašanje, če je v tej stranki sploh še kaj zdravega. In zares so se kmalu začeli poslavljati oni, ki so imeli sami v sebi sposobnost gnusa pred smrdom in lopovščino. Odšel je Hekinger, odšel Silberer, z njima še nekateri drugi. Lanske državnozbornske so postavile glavne voditelje, Gesmanna, Weisskirchnerja

itd. pod kap, in zdaj imajo občinske volitve pokazati, če ima smrdljiv kadaver sploh še kakšno iskro življenja v sebi.

Za nas bodo te volitve zanimive, kajti razmere na Kranjskem so v marsičem podobne in enake dunajskim, in naša klerikalna stranka je pravzaprav duševni otrok dunajskega krščanskimih mogotcev je od dne do dne večji in komaj nobene razlike: Kakor nemški kršč. socialci so tudi slov. klerik. sovražniki kulture in grade svojo moč na nevednost ljudstva. Na tej podlagi se dajo nekaj časa dosežati znatni uspehi. Na Dunaju je šlo 16 let, Ali polom, ki se pripravlja Luegerjevimi političnim dedičem in ki bo v kratkih dneh že morda popoln, je usojen vsemu klerikalizmu. Zakaj iz enakih pogojev nastajajo povsod enake posledice.

Khuenov komisar.

Zagreb, 8. aprila

Cuvaj ima morša velik talent za feldvebla; za igralca ne zadostujejo njegove sposobnosti. A ravno v sedanjem položaju bi bilo potrebno, da bi bil dober igralec, ki bi znal vsaj napraviti vtisk, da ima one lastnosti, brez katerih si ni mogoče misliti pravega absolutista. Znenalno mu glumcu bi vsaj naivni ljudje verjeli, da je močan in pogumen. Zgodovina absolutizma je dolga, in iz nje se lahko posname, da morajo biti tudi za avtokratični način vladanja izpolnjeni pogoji, če hoče ta sistem stati kaj časa na nogah. Glavni pogoji absolutizma so gospodarski in kulturni, iz njih pa izvirajo politični. Ali razven njih je treba tudi individualnih. Bili so med avtokrati tudi slabotnejši; ali to je bilo mogoče le tam, kjer so bili izpolnjeni vsi drugi pogoji in je zadostovalo, da je kakršnokoli figura predstavljala idejo neomejene oblasti. Na Hrvaškem pa vendar ni tako. Čeprav je res, da je dežela zaostala in z njo narod, ki tukaj prebiva, vendar ni Hrvaška v centralni Afriki ali pa na kakšnem otočju Tihega oceanu, temveč ima dolgo politično zgodovino za seboj, ima gospodarsko življenje, ki se sicer ne more primerjati z angleškim, belgijskim in ameriškim, pa je vendar prilagoden razmeram v srednji Evropi, ima tudi precejšen kos kulture, in jesocialno sicer v manjših obsegih, ali v ena-kih oblikah zgrajena, kakor civilizirane dežele.

V taki deželi bi bil absolutizem le tedaj mogoč za daljšo dobo, če bi se mogel opirati na izredno silo; in zato je treba tudi izredno močne individualnosti. Cuvaj ima sicer policijo in žandarmerijo. V skrajnem slučaju misli, da bi imel tudi vojaštvo. Ko je bil imenovan za komisarja, je mislil, da je v tem obsežena vsa sila, ki more sploh priti v poštev, in na tihem je upal, da bo z njo kmalu lahko pokazal svojo moč.

Tukaj pa se je Slavko pl. Cuvaj dvakrat zmotil. Prvič ni dobil prilike, katero je pričakoval. Odkar imamo komisarja, se še ni streljalo ne sekalo, in menda se tudi ne bo. Drugič je ravno tam njena slabost, kjer si je on domišljeval, da ima moč. Kdor se more opirati samo na brahijalno silo, ni dandanes močan, temveč je slab. In komur se vse drugače razvija, kakor je pričakoval, je zopet slab. In kdor je strahopeten kakor Cuvaj, kdor se boji vsake besede v časopisu, kdor se ne upa na ulico, kdor se obdaja z gozdom pušk, če gre le na procesijo, je

zopet slab. In kdor žuga s praznimi besedami, je še enkrat slab.

Cuvaju je treba priznati, da se trudi. Rad bi napravil vtisk močnega človeka. Ali meso je slabše od volje. Ko je bil imenovan, je izdal proklamacijo, ki se je zaključila z grožnjo: Kdor ne bo njegov pohlevni sluga, občuti vso težo njegove pesti. Hrvatje pravijo: U jednom selu se groze, a u drugom se ne boje. Papir »Narodnih Novin« je potrpežljiv kakor vsak drugi in prenaša tudi tako nedoločeno žuganje. Ali poba, ki kaže za vogalom v primerni daljavi pest, ni junak. Cuvaj pa tudi ne.

Najslabše je zanj to, da noče nihče verjeti v njegovo junaštvo. Zato je ostal Zagreb miren, in mirna je ostala dežela. Nervozen pa je komisar. Ljudstvo ve kaj dela, Cuvaj pa tega ne ve. V par dneh je izdal kupček odredb, a če bi ga človek vprašal, čemu in zakaj, mu gotovo ne bi znal dati pametnega odgovora. Tako je n. pr. po vsej deželi nastavljen policijske komisarje. To je sicer precejšnja sekatura; ali kaj hoče Cuvaj doseči z njo? Mogoče da se mu je kaj sanjalo, pa je mislil, da mu bodo policijski komisarji ustvarili veliko madjarsko stranko, katero zahteva Khuen Hedervary od njega. Pred leti so dejali v Zagrebu: Hedervary — vse pokvari. Zdaj mu pomaga Cuvaj pri tem poslu. Zakaj madjarska stranka je mrtva in če bi jo tiranček na Markovem trgu hotel dvigniti iz groba, bi moral nastaviti toliko komisarjev, da bi se iz njih lahko sestavila cela stranka. Pač da je okrog dvajset odstotkov moškega prebivalstva v Ameriki; ali tudi izmed onega, kar ga je ostalo doma, ne dobi polovice za madjarske policijske komisarje.

Čemu ima torej te ljudi? Nemara zato, da bi sam sebi delal pogum. Tega bi sicer zelo potreboval, ali po tej poti ne pride do njega. Ljudstvo pa se tudi s komisarji ne bo dalo zva-biti tja, kjer bi ga Cuvaj rad imel.

In Khuen? Ta mož je začel streljati kozle, kakršnih še nikdar prej. Rekli smo že pred par dnevi, da bi se komisarjat na Hrvaškem, vpe-ljan v prid Madjarom, kaj lahko maščeval nad Madjari samimi. In zdaj že prihajajo vesti iz Budimpešte, da ima Khuen na Ogrskem podobne namene kakor na Hrvaškem. Resnično, če se da opravičiti komisarjat na Hrvaškem, zakaj ne na Ogrskem? Razlikovati znamo madjarsko oligarhijo in madjarsko ljudstvo. Vemo, da madjarski delavci in madjarski pustar nista kriva razmer na Hrvaškem, in ne želimo jima nič slabega. Ali Khueni bi privoščili še na Ogrskem tak eksperiment, kakor ga je napravil pri nas. Polom doseganje politike, ki podreja dvajset milijonov prebivalcev sebičnim interesom madjarske grofovske klikke, je itak neizogiben. Ali poskus absolutizma na Ogrskem bi ga pošteno pospešil.

Hrvaško prebivalstvo bo prestalo komisarjat, kakor je prestalo vse nasilstvo težkih let. Toda sistem hudobnosti in nasilstva, dobičkarstva in izkoriščanja bo pri tem dobil smrten udarec. In lahko se zgodi, da se razvije iz hrvaškega vprašanje splošno avstro-ogrsko vprašanje.

O tem pa prihodnjč.

EMILE ZOLA:

Rim.

Ob tej čudni povesti se je Pierre še bolj začudil. Kdo si je že izmislil bolj nepričakovano dramo, ki bi bolj pograbil človeka? Ta papež, ki se trdno zaklepa v svoj dom, ki je pač ječa, toda ječa s stoterimi okni v neskončnost, na Rim, na Kampanjo, na oddaljene grčice; ta papež, ki vsako uro, podnevi in ponoči, ob vsakem letnem času z enim pogledom skozi okno lahko obseže svoje mesto in je neprenehoma vidi ležeče pred svojimi nogami, — svoje mesto, katero so mu ukradli, pa z glasom neprekinjene tožbe zahteva, da mu je vrnejo; ta papež, ki je od dne do dne, od vsega začetka gledal, kako se izpreminja njegovo mesto, kako se podirajo stare četrti, prodajajo zemljišča, dvigajo polagoma nove stavbe na vseh straneh in sklenejo naposled bel pas okrog starih rdečih streh; ta papež, katerega se vpričio tega vsakdanjega primera, vpričio te stavbinske besnosti, ki jo lahko zasleduje, kadar zjutraj vstane, pa vse do časa, ko gre spat, poloti enaka pijanost; iz vsega mesta se dvigajoče igralske blaznosti; ta papež, ki se je začel iz globočine svoje stoječno zaklenjene sobe igrati celo z zarotami svojega starih mesta, ki je hotel obogateti ob kupčijem kibanju, katero je povzročila italijanska, od njega za roparico smatрана vlada, in ki izgubi zadnje milijone v silni katastrofi, katero bi bil moral pač želeči, ali je ni slutil! Ne, še nikoli ni podlegel odstavljen kralj bolj čudni sugestiji, še nikdar se ni odstavljen kralj izpostavil v tragičnejšem podjetju, ki ga je zadelo, kakor kazen! In to ni bil kralj, to je bil odposlanec božji, bil je v očeh obojujočega krščanstva sam Bog!

Na mizo je prišel kozji sir in sadje, Narcis se je obral grozd, pa je nenadoma dvignil oči in vzkljknil:

»Popolnoma prav imate, dragi moj; zdaj vidim tudi jaz to bilo senco tam gori za okni v sobah Svetega očeta.«

Pierrove oči se niso odvrnile od teg okna.

»Da, da, za kratek čas je bil izginil,« je počasno dejal, »ali zopet se je prikazal in stoji še tam, bel in nepremičen.«

»Moj Bog, kaj pa naj dela drugega?« je mladi mož nadaljeval s svojim sanjarskim obrazom, in človek ni vedel, ali se roga ali ne. »Tak je pač kakor ves svet, pa leđa skozi okno, če se hoče malo razvedriti. Tembolj, ker je pogled res krasen in se ga človek nikoli ne naveliča.«

Prav to dejstvo je Pierra bolj in bolj prevzemalo in razburjalo. Ker so vedno govorili o Vatikanu kakor v ječi, si je bil predstavljal z visokimi zidovi obdano palačo; nihče mu ni povedal in navidežno ni nihče vedel, da nadvisuje palača Rim in da gleda papež skozi svoja okna svet. Neizmernost tega razgleda je Pierre dobro poznal, ker ga je bil užival z višine Janikula, potem iz Rataelovih ložij in s krova bazilike. Kar je Lev XIII. gledal to minuto, stoječ bel in nepremičen za šipami, to je Pierre opazoval sočasno s njim. Lev XIII. je videl sredi neskončne, od sabinskih in albanskih gora obdane puščave Kampanje sedem glasovitih gričev: Janikulus, ki ga krona drevje vile Pamfilii; Aventin, od katerega ni ostalo nič razun treh v zelenju napol skritih cerkev; še bolj osamel, z dišavami zrelih oranž okrog vile Maffici napolnjeni Callius; Palatin, ki ga obmejuje ozka, kakor na grobu Cezarjev zrasla vrsta cipres; Eskvilin, na katerem se dviga tenki zvonik cerkve S. Maria Magiorre; Viminal, ki je bil s svojimi nepravilnimi, kredastimi novimi stavbami podoben razdrtemu kampanolomu; Kapitol, ki ga označuje štirikotni Kampanile senatorske palače; Kvirinal, na katerem se dviga bleščeča rumena kraljevska palača izmed temnih senc vrto. Razun S. Maria Magiore je videl vse bazilike: S. Giovanni in Laterano, zibelka papeštva, S. Paolo fuori le mura, S. Groce in Geruzalemme S. Agnese — stolnice Il Gesu, S. Andrea della Valule, S. Carlo, d. Giovanni de Fiorentini in vseh štiristo rimskih cerkev, k napravljajo iz mesta sveto, s križi nasajeno polje. Videl je slavne spomenike, prič prevzetnosti vseh stoletij. Angelski grad, v pa-

pežvo trdnjavo izspremenjeni cesarski grobi tam preko belo črto ostalih grobov ob Via Appia; potem raztresene razvaline Carracallijevega kopalnišča, hiše Septimija Severa, stebrov, portikov, slavolokov; potem palače in vile krasoto ljubečih kardinalov iz renesančne dobe. Palazzo Farnese, Palazzo Borghese, Villa Medici in vse, vse druge — mrgolenje streh in pročelij. Pred vsem pa je videl na levi tli pred svojim oknom odurni, nedogotovljeni okraj na Prati del Castello. Če se popoldne izprehaja po svojih vrtovih, ki so obzidani kakor planjava trdnjave z zidom Leva IV., ima plodovit razgled v dolino, katero so zkopali iz obnožja Monte Marija, da so tam napravili opekarne. Zeleni bregovi so raztrgani in rumenkasti jarki drže na vse strani. Ali sedaj zaprte tovarne s svojimi visokimi, mrtvimi dimniki, iz katerih se nič več ne kadi, so le klaverne ruine. Ves dan se ni mogel približati oknu, ne da bi imel te zapuščene stavbe, za katere je delalo toliko opekarov, pred očmi; ta poslopja so umrla, preden so živela, in to uro ni bilo tam nič več razun mrgoleče bede Rima, ki je tukaj gnila kakor zavrženo truplo starih družb.

Najbolj pa si je Pierre domišljeval, da pozabi bela senca tam gori, Lev XIII., nazadnje vse ostalo mesto in da upira sanjavi pogled le v Palatin. Zdaj mu je sneta krona in je njegove črne ciprese štrle v modro nebo. Nedvomno postavlja v mislih zopet palače Cezarjev in pred očmi mu vstajajo visoke, povsem rdeče, s škrlatom odete sence, njegovi predniki, cesari n pomifeksi. Le oni bi mu mogli reči, kako vlada narode neomejen gospodar sveta. Potem odplavajo njegovi pogledi preko do Kvirinala in se poglabljajo po cele ure v sliko nasproti ležečega kraljestva. Kakšen čuden slučaj, da se gleda to dvoje palač, Kvirinal in Vatikan, da se dvigata drug poleg drugega nad srednjeveški in renesančni Rim, čigar od žgočega solca ožgane in pozlačene strehe se stiskajo ob Tiberi in se spajajo v eno! Če se postavitva k oknu papež in kralj se lahko natančno vidita z enostavnim kukalom. Neč nista kakor dvoje neznatnih, v brezmejnem

Armada demokracije.

Sodrug Hugon Schulz, urednik »Arbeiter Zeitung« je imel pred kratkim zanimivo predavanje o milici, iz katerega povzemamo osnovne misli:

Moderna armada je zveza plemstva, ki je imelo nekoč v posesti vso vojaško oblast, z meščansko demokracijo, ki je nastala v času francoske revolucije ter si je znala kmalu pridobiti premoč nad plemiškim vojaštvom. Današnja vojska, ki sloni na splošni vojaški dolžnosti, se je razvila iz konskripcijske armade, ta pa je nastala iz vojakov-najemnikov. Preosnova vojske od vojakov najemnikov da današnje splošne vojaške dolžnosti, ima nek demokratičen značaj, zato je pa plemstvu še dandanes zopna. Vendar pa demokratizem ni še prepojil moderne armade. Globoko nasprotje med častništvom demokratična država kakor je Francoska, je imela do Dreyfusove afere častništvo, v katere so imeli dostop le plemiči. Po mnenju oficirjev so imeli dostop le plemiči. Po mnenju oficirjev se morajo vzgojiti rekruti mehanično za vojake. Razločujemo namreč organično in mehanično disciplino. Organična disciplina je ona, po kateri se poedinec prostovoljno podreja in pokorava družbi; tako disciplino imajo častniški zbori. Moštvo se pa zdi merodajnim krogom nesposobno za organično disciplino; od njega se zahteva mehanična disciplina. In vendar je častiteljnost najvažnejša gonilna moč v armadi splošne vojaške dolžnosti. Vojak ne koraka zato dalje, ker mora, ampak ker hoče, čeprav je že utrjen. Socialisti zahtevamo milico, ki ne pozna sile, temveč je zgrajena na organični disciplini. Moderni militarizem je usposobljen tako za vojskovanje proti zunanjim sovražnikom države, kakor tudi notranjim. Zato ni enotnosti v njem. Nasproti temu je pa milica enota, ki služi le v obrambo zunanjih sovražnikov dežele. Socialna demokracija stremi po odpravi militarizma in po upeljavi milice. Militarizem je zgodovinsko dejstvo in se ne da kar kratkoma ločiti. Razoroženje, katero želimo, je le o-boroženje, ki naj razširi vojaško dolžnost do splošne obrambne možnosti. Vemo, da vodi današnji razvoj k splošni ljudski armadi. Ako bi pa prišlo do popolnega razoroženja, bi se kaj kmalu pojavila armada voj. najemnik, ki so najzaneslivejša pomoč vsake reakcije, kakor se je že pokazalo v 18. stoletju. Hočemo, da se ojačijo nameni, ki žive v današnji armadi. Militarizem nosi še v sebi kal, iz katere bo vzklila milica; te kal ne zatre nihče. Razvoj pospešuje njegovo rast n splošna brambna dolžnost do dobila časoma pravo, demokratično vsebino. Ni dovolj, da se borimo le proti militarizmu, boriti se moramo neposredno za upeljavo milice. Vojsko zadržujemo zato, ker moti vojsko proletariata in ker zadržuje razvoj mednarodnih organizacij. Boj proletarcev ne bo končan v vseh deželah istočasno. V deželah, kjer bodo današnji vladajoči razredi ostali še v premoči, se bodo ti razredi gotovo združili proti proletarcem. Slednji bodo morali imeti zvežbano milico, ako bodo hoteli zmagati. Kako se je godilo leta 1793. Francozom? Vse države so se združile, da bi pomirile revolucionarne Francoze. Proletarcem bo izpolniti takrat visoke zahteve. Morda ne bo dovolj, da se bodo le branili, morda bo treba tudi naskočiti in tako prisiliti bškumlhbfssk

prostoru zgubljenih točk; in kakšen prepad leži med njima, koliko stoletij zgodovine, koliko generacij, ki so trpele in se bojevale, koliko mrtve veščine in kakšno seme za skrivnostno bodočnost! Gledata se n še vedno vodita večni boj za ljudstvo, ki pred njunimi očmi prihaja in odhaja. Kdo končno doseže neomejeno oblast, pontifeks, pastir duš, ali monarh, gospodar teles?

Pierre se je vprašal, kakšnemu razmotri-vanju, kakšnim sanjam se more Lev XIII. vda-jati za temi šipami, izza katerih se mu je zdelo, da še vedno vidi njega belo, ponočnemu duhu podobno postavo. Gotovo se veseli, da je tako slno izpodletelo ital. vladi, če gleda pred sabo novi Rim, stare, upustošene okraje, od zloveš-čega vetra bičane nove četrti. Ukradli so njegovo mesto, hoteli so mu takorekoč pokazati kako se ustvari velko glavno mesto — in konec je ta katastrofa z neštetiimi grdimi n nepotrebnimi zgradbami. Zdaj niti ne vedo, kako bi jih dogotovili. Strašne zadrege, v katere je zašli uzoropatorična vlada, politična in finančna kriza, rastoča narodna bolezen, ki žuga tej vladi, da jo danes ali jutri porazi, mu mora razveseljati dušo. Pa vendar — kaj ne bije tudi v njegovih prsih srce patriota, ali ni tudi on ljubeč sin te Italije, ne pretaka li njen genij in njena prastara častihlepnost krvi tudi njegovih žilah? Ne, ne, zoper Italijo ne stori ničesar; nasprotno — vse hoče storiti, da postane zopet kraljica sveta! Gotovo se mu dviga sredi radostnega upanja bolesten občutek v duši, če vidi, kako pogiba, kako ji žuga bankrot, kako jo kaže ta raz-jedeni, nedovršeni Rim kakor izpričevalo njene onemoglosti. Ali če je prav treba danes ali jutri pomesti to savojisko dinastijo — ni li on tukaj, da jo nadomesti in da dobi zopet v posest svoje mesto, ki je že 25 let plen razdiralcev in zidarjev, katero gleda že petnajst let le skozi okno? Tedaj bo zopet gospodar, zavlada svet, stoluje v prodistiniranem mestu, kateremu so preroki obljubili večnost in gospodstvo sveta.

ređe po sosednjih deželah, da se odpovedo svoji oblasti. Z ozirom na ta zadnji, odločni boj ima milica važno nalogo, ne le braniti, temveč tudi napadati. Milico moramo zahtevati zaradi nje same. V prehodni dobi, od kapitalistične k socialistični državi, bo milica advokatno bojno sredstvo demokracije.

NOVICE.

* **Kupčija z otroci.** V Fridrichshafnu ob Bodenskem jezeru je vsako spomlad semenj, na katerem se prodajajo — otroci. Na stotine dečkov in deklic v starosti od 11 do 14 let pride s posebnimi vlaki in parniki iz Tirolskega v Fridrichshafn, kjer jih pričakujejo kupci-kmetje iz Bavarskega, Badna in Würtembergskega. Otroci pridejo pod vodstvom, na semnju pa se domenijo s svojim bodočim gospodarjem sami o mezd, ako je kupčija sklenjena, gre kupec k voditelju, kjer se pogodba potrdi. Otroci morajo čez poletje pasti, a se porablajo tudi za druga kmetijska dela. Delovni čas je neomejen, otroci se izkoriščajo kolikor mogoče. Dostikrat se mora iztirjati plačilo otrok šele sodnijskim potom, kar pač priča o bedni usodi teh mladih sužnjev. Dečki spe v istem prostoru s hlapi, deklice pa skupaj z deklami. 28. oktobra se otroci vračajo domov. Vlada bi pač lahko nekoliko olajšala žalostno življenje teh otrok v času službe s tem, da bi izdala stroge navedbe o delovnem času, o vrstah dela, o posebnih spalnicah itd. Malo truda bi vlado to stalo, a še tega ne stori.

* **Kongres avstrijskih otroških vrtnaric.** Na Dunaju se vrši prvi kongres avstrijskih vrtnaric. Prva je referirala na kongresu gospa Marija Perhauz iz Celovca o nadaljnjem izobraževanju vrtnaric. O socialni izobrazbi vrtnarice je govorila pisateljica lise pl. Arlt (Dunaj). Govornica je izvajala med drugim: Otroška beda stalno narašča. Njeni vzroki so v tem, da je večina delavskih žena primorana, da se pečajo s pridobivajočim delom, da so družine primorane stanovati po tesnih in zaduljih stanovanjih, kjer se otrok ne more razvijati ter je izpostavljen zdravstvenim in npravnstvenim nevarnostim; velik vzrok tiči tudi v nevednosti mater z ozirom na gojitev in hranitev otrok in pa uporaba otrok za pridobivajoče delo. To življenje revnejših slojev prebivalstva povzročajo preveliko umrljivost in bolehnost otrok ter umori med njimi vsako življensko radost. Da se vsi ti viri bede zajeze, za to je poklican ljudski otroški vrtec. Govornica je med živahnim oboževanjem opisovala nalogo otroških vrtnaric. O ustanovitvi obsežne organizacije avstrijskih vrtnaric sta referirali gđc Helena Žagar (Dunaj) in gospa Luise Willnauer (Trpava). Najvažnejši referat pa sta podala ravnatelj Karl Bürklen (Purkersdorf) in okrajni šolski svetnik ravnatelj Hans Schiner (Dunaj) o predmetu: „Otroške vrtnarice kot vzgojiteljice umsko razvitih otrok.“ Izvajanja obeh referentov so obsegala sledeča načela: Umsko nerazviti otroci se morajo že pred šoloobvezno starostjo vzgajati v otroških vrtcih in sicer morajo to vzgojo oskrbovati otroške vrtnarice, ki so bile za vzgojo slepih, gluhomanih ali slaboumnih otrok izprašane pred državno komisijo. Naučni minister se prosi, da deluje na to, da taki slaboumnim otroci ne smejo biti izključeni od obiška otroških vrtcev.

* **Polet preko alp.** V četrtek se je dvignil v bližini Augsburga zrakoplov „Acurea“ pod vodstvom znanega zrakoplovc Victor de Beauclaire. V 26urni vožnji se je prvokrat posrečilo, da so preleteli alpe od severa do juga. Zrakoplov je pristal južno od Turina. Zračna črta je dolga do 625 kilometrov.

* **Žrtve dinamitne eksplozije.** Pri dinamitni eksploziji blizu Turina sta bila nek kemik in delavec ubita, ravnatelj Gotterot pa težko poškodovan.

* **Zastrta marmorna skupina.** Iz Pariza poročajo: Par tednov pred otvoritvijo velikega pomladanskega salona „Société Nationale“ je prišlo do mučnega dogodka, ki zbujajo v umetniških krogih veliko pozornost. Nemški kipar Arnold Rechberg, ki ga na Francoskem visoko cenijo, je bil oficijozno obveščen, da so njegovo dva metra visoko marmorno skupino na sklep policijske komisije zakrili. Kot pretvezo navajajo, da predstavlja skupina predmet, ki se ne sme javno kazati. Rechberg je nato pisal predsedniku, da je začuden nad načinom, kako se ravna z umetniškim delom. „Société Nationale“ s tem ponižuje delo dolgih dni in ne žali samo njega, temveč vse umetništvo. Baje se bo policijski prefekt podal v salon, da si delo samo ogleda v svrhu definitivne odločitve.

* **Japonski milijonarji.** Japonska se razvija v gospodarskem oziru od dne do dne mogočnejše, in s tem se seveda množi tudi kapital. Neki japonski list je dognal, da živi na Japonskem in v sosednjih deželah 1018 oseb, izmed katerih premore vsaka več kakor 1.200.000 K. Pred tridesetimi leti je bilo na Japonskem šele 441 oseb z nadmilijonskim premoženjem. V desetih letih so se torej pomnožili japonski milijonarji za 130%. Po zadnjem ljudskem štetju je na Japonskem in na Formozu 51 milijonov prebivalcev, torej na vsakih 50.000 ljudi en milijonar. Najbogatejši izmed vseh je baron Witsuij. Njegovo premoženje se čeni na 500 do 1000 milijonov K. Tako se kaže na daljnem vzhodu vpliv kapitalizma. Nasprotni masi ljudstva, ki živi v bedi, se vzdigujejo milijonarji, ki znajo iztisliti iz ljudstva zadnjo moč. Japonsko ljudstvo je povprečno revnejše kakor drugod. Dela za sramotno nizke mezde, hrano ima kar najslabšo. Nasprotno se pa množi premoženje bogatinov neznansko hitro.

* **Svetovna razstava v San Franciscu.** Preteklo je komaj šest let odkar je uničil grozen potres in požar mesto San Francisco, a že se vzdiguje iz razvalin ponosnejše mesto, in se celo pripravlja na veliko svetovno razstavo, ki bo prekašala vse prejšnje. L. 1915. bo otvoritev panamskega prekopa in to je povod za prireditve svetovne razstave, ki se bo imenovala Panama Pacific Exposition. Že v l. 1904. se je porodila misel za razstavo. Mesto je bilo takrat središče trgovine ob Tihem morju. Zato ne bi smelo zamuditi prilike pokazati ob priliki dokončanega prekopa, kaj zmore in da hoče tudi v bodočnosti obdržati svojo premoč

nád vsemi trgovskimi mesti. Kakor strela iz jasnega je pa zadela sredi med pripravami mesto grozna katastrofa. Vsakdo je menil, da se desetletja in desetletja ne bo dvignilo mesto do prejšnje veljave. A že nekaj dni po požaru se je blestel na leseni baraki daleč naokolo viden napis: »Panama Pacific Exposition San Francisco May 1913.« Napis je učinkoval kakor bojni klic! Prekop se je zavlekel za dve leti, a to je bilo prirediteljem zastave ravno prav, ker bodo na razstavi zastopane pred vsem Kitajska, Japonska, Avstralija, Java in Indija. Te države pa potrebujejo za dostojno zaštopstvo mnogo časa. Denarja ne manjka prirediteljem. Na prvem velikem zborovanju l. 1910., so nabrali v dveh urah 16 milijonov mark. To svoto so darovali ljudje, ki so izgubili pred štirimi leti vse imetje. Skoda, katero sta povzročila l. 1906. potres in požar, je znašala pri zavarovanem imetju 1600 milijonov mark, nezavarovana škoda pa še za milijardo več. 1000 milijonov mark so od l. 1906 porabili za zgradbo hiš brez notranje opreme. Prostor, ki je določen za razstavo meri 1600 oralov. V enem delu znamenitega mestnega Golden Gate-Parka bo posnetek panamskega prekopa, po katerem se bo lahko vozilo z ladnjami. Zgradili bodo kolosej v rimskem slogu, v katerem bo prostora za 75.000 ljudi. Vmes bodo vrtni nasadi, kakršni so na Japonskem, Kitajskem in na havajskih otokih. Inozemski oddelki bodo v Lincolnparku.

* **Raziskavanja bosanskih jam.** Po leti in v jeseni preteklega leta sta dva dunajska raziskovalca izvedla obsežna jamska raziskovanja v okoliših bosanske vzhodne železnice. Raziskovanja so opravila izredno mnogo interesnega znanstvenega materiala na dan. Preiskala sta mnogo votlin in jam z ozirom na njih geološke posebnosti, na način njih nastanka in na njih obseg, če se nahajajo v njih morda kaka živa bitja ali pa ostanki preteklih dob; vse se je najvestneje preiskalo, izmerilo in napravili sose kartografski posnetki. Fotografirale so se mogočne votline in krasne tvorbe kapnikov. Rezultat raziskavanja so bile važne prazgodovinske najdenine. Med drugim so preiskali zelo razraslo votlino kapnikov, pri čemur so se našli dobro ohranjeni ostanki diluvialnih živalskih vrst. Tudi veliko vodno jamo so odkrili; tudi tu so našli lepe kapnike. Najinteresnejši rezultat pa sta imeli dve ekspediciji v neko, ne baš veliko votlino, kjer so na nekem stranskem hodniku, na robu prepada našli celo množico človeških kosti. Oblika črepinje je pričala o visoki starosti najdenin. Znanstvena preiskava privatnega docenta dr. Rud. Poecha je potrdila, da izvirajo najdenine iz prazgodovinske dobe. — Raziskovalna dela, ki so se vršila sedem mesecev, se bodo tekom prihodnjih mesecev nadaljevala.

* **Odklonitev češke šole v berlinskem predmestju.** Češki steklarski delavci v predmestju Stralau pri Berlinu so že pred dvajsetimi leti prosili za češko vzporednico na tamkajšnji občinski šoli. Letos so ponovili prošnjo, a je bila zopet odbita. Voditelj in učitelstvo šole je namreč izreklo mnenje, da bi Čehi zahtevali vedno več razredov in slednjic tudi še češke učitelje. Tudi občinski zastop je odklonil prošnjo. Samo socialistični občinski zastopniki so glasovali za dovolitev paralelke.

* **Maščevanje za umor sodnika v Hillsville.** Vendar so zasledili v gorah Virginije voditelje morilcev, ki so v sodnijskih dvoranah v Hillsville ustrelili sodnika, državnega pravdnika, šerifa in tri porotnike. Po hudem boju sta bila usfreljena voditelja morilcev Edward in Sidra Allen. Trije detektivji so bili hudo ranjeni, 19 žrtev je zahtevala žaloigra v Hillsville, med njimi je devet mrtvih.

* **Hipnotiziran človek v zaporu.** Višji komisar pri direkciji državnih železnic v Pragi, Versbach v. Hadamar, ki je vzbudil veliko pozornost, ker ga je med sodnijsko obravnavo objelo hipnotični spanec, je sedaj v zaporu. Obdolžen je, da si je sam pridejal plemstvo. Češka medicinska fakulteta je dobila nalogo, da preišče Versbacha, če je morda ponaredil matičico v hipnotičnem stanju. Na njeno zahtevo so sedaj zaprli komisarja, ker je fakulteti oteženo njeno delo s tem, da se Versbach izrablja, celo od nekega zdravnika, za hipnotične pozikuse. S temj pozikusi se hoče prisiliti ugodno razpoloženje za Versbachov proces. Do sedaj je bil Versbach, svoboden, odslej pa bo interniran v bližnji češke psihiatrične klinike.

* **Amerikanski spekulanti v Jasi Poljani.** Pred par dnevi se je vrnil iz Amerike M. O. Kužminski, ki se je tamkaj pogajal o prodaji Tolstojeve posesti Jasna Poljana. Kužminski pripoveduje, da se je bil pogajal z več milijonarji in da so nekateri njegove ideje akceptirali. Tudi v Rusiji znani milijonar Flind je imel kmalu skupaj konzorcij petih kapitalistov, ki je ponudil za Jasno Poljano milijon dolarjev, to je več nego štirikratno realno vrednost posestva, ki je pa v zvezi s to ponudbo stavil pogoj, ob katerem se je ves načrt izjalovil. Rodbina umrlega grofa Tolstoja naj bi zapisala po celem svetu subskripcijo, da bi z nabranim denarjem sezidali v Jasni Poljani poslopji za višjo agronomično akademijo in za poljedelsko šolo. Tam bi hoteli potem Amerikanci napraviti poljedelske preskuševalne postaje in skladišča za trgovino z vsemi poljedelskimi stroji. Razen 60 desjatín, ki se nahaja v njih sredi grob L. Tolstoja in bi ostale popolnoma nedotaknjene, bi prišla cela posest za to naprave v posev. Imelo bi to postati grandiozno amerikansko podjetje, ki bi mu ime Leva Tolstoja služilo za reklamo. Dasi bi stvar ruskemu poljedelstvu veliko koristila, rodbina vendar ni mogla pristati na to subskripcijo in zato je padla originalna ideja amerikanskih spekulantov v vodo.

* **Maročanski avguri.** Kako znajo marabuti v Maroku podžigati pogum ustaških rodov, o tem pripoveduje vojak, ki pripada francoski okupacijski armadi v „Gauloisu“ sledeče: Obdan od zbranih vojščakov stoji duhovnik Allahah pred velikim, z vodo napolnjeno posodo. S pritiskom svojih kolen spravi vodo v gibanje. Pri tem izvaja z rokami, ki jih ima razprostrti nad površino vode, magnetične črte. Kadar se nato voda zo-

pet umiri, se vidi na vodni gladini cel dirindaj francoskih vojakov vseh vrst, infanterija, kavalerija in artilerija. Pritisk s kolenoma in igra z magnetičnimi črtami se potem ponovita in o infanteristih, kavaleristih in artileristih ni nič več videti. Izginili so. To prorokovanje o uničenju sovražnika, ki ga vodni orakel tako nedvoumno napoveduje, seveda pogum vojščakov podžiga. Sredstvo, s katerim marabut dosega zaželjeni namen, obstoja čisto enostavno v tem, da nalepi na dlani majhne, izrezljane slike vojakov, ki potem v zrcalu vodne površine tako čudovito učinkujejo.

Razvoj avstrijskih železnic v letu 1910.

Železniško ministrstvo razpošila ravnokar oba dela avstrijske železniške statistike za leto 1910. Prvi del obdelava glavne in lokalne železnice, drugi pa male in tem istovrstne železnice kakor tudi vzpenjače. Iz statistike povzamemo najvažnejše podatke:

Dolžina glavnih in lokalnih železnic je koncem leta 1910. znašala okroglih 22.642 kilometrov, to je za okroglih 265 kilometrov ali 1,18 odstotkov več nego v letu 1909. Od teh odpade a državne železnice 13.016 kilometrov in na privatne železnice 9549 kilometrov. V celnem je bilo od dolžine glavnih in lokalnih železnic 18.720 kilometrov v obratu državnoželezniške uprave, 22 kilometrov v tujem državnem obratu in 3823 kilometrov v privatnem obratu. Celokupna dolžina dvo- in večtirnih prog je znašala 3562 kilometrov in se je povišala napram letu 1909. za 75 kilometrov.

Ob koncu leta 1910. je bilo stavbenih naprav: Kolodvorov 3445, postajališč 2219, brzojavnih postaj 3748, stanovanjskih poslopj za uradnike, sluge in delavce 2143, sprejemnih poslopj 3774, blagovnih skladišč 3589 in čuvajnic 13.797. Stroški, ki so se tekom leta potrošili za vzdrževanje in predelavanje stavbenih naprav, so znašali okroglih 68,6 milijonov kron, to je 3047 kron na kilometer.

Država je v svoje in na svoj račun upravljane zasebne železnice vtaknila do konca leta 1910 5579 milijonov kron investicijske glavnice (od teh je 310 milijonov amortiziranih). Investicijska glavnica zasebnih železnic v zasebnem obratu in od države na račun zasebnih lastnikov upravljanih železnic je znašala koncem leta 1910, 2865 milijonov kron, od katerih je bilo 226 milijonov kron amortiziranih.

Lastnih vozno-obratnih sredstev je bilo: 7190 lokomotiv (med temi 5761 pri železnicah v državnem obratu), 187 (39) motornih voz, 14.073 (11.051) osebnih voz in 144.196 (108.756) tovornih voz; tekom leta so se lokomotive pomnožile za 2,13 odstotkov, osebni vozovi za 0,64 odstotkov in tovorni vozovi za 1,06 odstotkov. Nabavni stroški vozno-obratnih sredstev so znašali koncem leta 1910, 1239,8 milijonov (med temi za državni obrat 990 milijonov) kron. Napram prejšnjemu letu so ti stroški narasli za 2,93 odstotkov. Stroški za vzdrževanje in predelavanje vozno-obratnih sredstev so znašali v letu 1910, 74,9 milijonov (med njimi za državni obrat 58,9 milijonov) kron (napram 1909. — 4,35 odstotkov). Celokupni obratni dohodki glavnih in lokalnih železnic tekom leta 1910. so znašali okroglih 982 milijonov kron (K 43.161 pro km obratne dolžine), od katerih je odpadlo 770 milijonov kron (K 40.627 pro km) na državni obrat in 212 milijonov kron (K 55.845 pro km) na privatni obrat. Obratni izdatki so znašali v celnem 754 milijonov (za državni obrat 608, za privatni obrat 146 milijonov) kron. Napram prejšnjemu letu so obratni dohodki narasli za 7,41 odstotkov, (za državni obrat 8,49 odstotkov, za privatni obrat 3,65 odstotkov in obratni izdatki za 1,42 odstotkov (za državni obrat 1,79 odstotkov, za privatni obrat — 0,07 odstotkov).

Čisti dohodek glavnih in lokalnih železnic znaša 228 milijonov (državni obrat za 163, privatni obrat za 65 milijonov) kron; na kilometer obratne dolžine K 10.003 (državni obrat K 8650, privatni obrat K 17.203) proti 171 milijonov kron (državni obrat 113, privatni obrat 58 milijonov), oziroma K 7632 (državni obrat K 6056, privatni obrat K 15.579) v letu 1909.

Celokupno število nezgod, ki so se v letu 1910. pripetile na glavnih in lokalnih železnicah znaša 2756 (za 361 manj napram prejšnjemu letu). Število nastavljenecv (uradnikov, poduradnikov, uslužbenk in slug) je znašalo 134.690 (napram 1909. za 2,95 odstotkov več). Delavcev za dnevno mezdo (dinarjev) je bilo zaposlenih povprečno 142.929. Za mezde, plače in druge osebne stroške se je izdalo v celnem 401,98 milijonov kron, od katerih je odpadlo 282,57 milijonov kron (napram 1909. 6,16 odstotkov več) na nastavljenecv.

Celokupna dolžina malih in tem istovrstnih železnic na avstrijskem ozemlju je znašala koncem leta 1910, okroglih 696 kilometrov (napram 1909 in 14 kilometrov je 1,95 odstot.). Od teh je 684 kilometrov koncesioniranih, oziroma priznanih malih železnic. Te železnice so privatne železnice ter se nahajajo razen ene vse v privatnem obratu.

Od te dolžine je odpadlo na električni obrat 586 kilometrov, na parni obrat 102 km, na čiste žične železnice okroglo 2 km in na konjske železnice 7 km. Železnica na zobe je bilo z električnim obratom 0,8 km, s parnim obratom pa 14,2 km. Od celokupne dolžine železnice je bilo 305,1 km je 43,79 odstotkov dvo-tirnih, 422,5 km je 60,64 odstotkov normalnotirnih in 274,2 km je 39,36 odstotkov ozkotirnih železnic.

Kar se tiče glavnice malih in tem enakovrstnih železnic, je znašala ta koncem leta 1910, 298,5 milijonov kron (napram 1909. 7,98 odstotkov več).

Obratni dohodki so znašali 64,38 milijonov kron (med temi 62,12 milijonov kron pri električnem obratu), pro km obratna dolžina 96,556, to je napram letu 1909. napredek za 12,48 odstotkov, pro km obratne dolžine za 8,49 odstotkov. Od transportnih dohodkov odpade 98,70 odstotkov na osebni promet.

Obratni stroški so znašali 44,19 milijonov kron (med njimi pri električnem obratu 41,95 milijonov kron), to je pro km obratne dolžine K 66,269. Napram letu 1909, so pravi obratni izdatki v celnem narasli za 11,56 odstotkov in pro km obratne dolžine za 7,61 odstotkov. Čisti obratni dohodek znaša 23,33 milijonov kron (med njimi 23,31 milijonov kron pri električnem obratu), to je pro km obratne dolžine čistega dohodka K 34,986, med tem ko je znašal čisti dohodek v prejšnjem letu 20,30 milijonov kron (pro km obratne dolžine K 31,559).

Vzpenjač je bilo koncem leta 1910, 2347. Njihova celokupna dolžina je znašala 1327 km.

Ljubljana in Kranjsko.

— **Iz krogov poštних uslužbenecv smo** prejeli vest, da se razmere na ljubljanski pošti slabšajo, odkar vlada novi g. oskrbnik „Velikonočni teden je osobje delalo čez mero. Zlasti pismonoši so bili obremenjeni! Od 1/2 5. zjutraj so bili skoro ves teden v uradu ter delali, da jim je tekel pot curkoma. Ob 1/2 9. do 3/4 9. uro so šele mogli oditi raznašati po svojih okrajih. Semlja se je prikazal med pridne delavce g. oskrbnik ter zbadal: — „pasivo delate — preveč vas je — nekaj jih bo treba stran vzeti itd.“ Srd je lomil po vsem osobju, pa kaj hočeš: Maul halten und weiter dienen! Cimdajje slabše je — namesto da bi bilo boljše! Žalostno je, ali resnično.“

— **Društvo inženirjev v Ljubljani.** V sredo dne 10. t. m. ob 8. uri zvečer predava v muzejski predavalnici (vhod iz Bleiweisove ceste) g. inž. Josip Pavlin o panamskem prekopu. Gostje dobrodošli.

Koncert pevske župe za Ljubljano in okolico se začne s prekrasno K. N. Webrovo (1786 do 1826) uverturo Oberon. Oberon je Webrovo največje in najlepše delo. Uverturo začne lovski rog z nežnim klicom, Oberon klicuje viline služabnike, že v naslednem taktu odgovarjajo klic gostiči v p. Lovski rog ponavlja klic, vijoline in rogovi se združijo in izpeljejo tema do konca. Za tem sledi fanfarovrogovih in trobentah, odgovarjajo vijoline z malimi figurami. Vijoline preidejo polagoma v sladko melodijo, katero prevzamejo čeli in po kratkem naraščanju v celnem orkestru se počasni odstavek konča v ff. V sledečem Allegro con fuoco odstavek se slika rajanje duhov. Živahne figure izpeljujejo vijoline vedno iz p v f, polagoma vstopajo drugi instrumenti, dokler ne zadoni orkester v polni svoji moči. Rajanje je na vrhuncu, klic Oberona se zopet zasliši, rajanje se prekine, gosli in pihala klicu v pp odgovore. Po kratkem prehodu goslačev povzamejo klarineti prekrasno melodijo, katera pozneje v vijoline preide in se razplete v veselo in gibko melodijo. Ta odstavek slika razposajenost duhov. Polagoma preneha rajanje, zaslišijo se trdi akordi v pp. Vijoline prevzamejo zopet vodilno vlogo in v živahnih figurah preidejo v ff na kar cel orkester v f vstopi. Za tem sledi nov tema v f ali mahoma preide v pp in se dvakrat ponavlja. Isti tema razpredejo goslači v gibčnih figurah dokler se vsi v ff ne združijo. Po kratkem dim. zavzemi prejšnja melodija dvoglasno v oboah, krase jo ostali leseni instrumenti; Prevzamejo jo vijoline v ff in v pokratkem stopnjevanju sledi zopet prvi odstavek Allegro con fuoco. Zaslišijo se zopet vse se le melodije v ff celega orkestra. Goslači prevzamejo vodilno vlogo in po kratkih ostrih akordih se uvertura v ff konča.

— **Iz Šiške.** Ob Celovski cesti je za stanovanje najhujša pokora — prah. Kakor hitro se cesta osuši, ga je prahu več kot preveč. Zlasti ob vetrovnih dneh, kadar veter poštno popiše — ni mogoče odpreti okenj na cesto. Vprašamo merodajne čimtelje: zakaj se ne škrope česte in ulice po Šiški? Tako ustvarjeni ljudje kot so n. pr. Ljubljanci, smo Šiškarji tudi. Ali ne bi nam zadoščalo manj prahu? Ali bi nam ne ugajala prijetnejša hoja po cestah, tudi ob dneh, ko se vsled vetra vzdiga prah — ali pa sploh, kadar drve po cesti avtomobili? Ali naj čakamo le na dobroto neba, da nam z našim očistilni ceste in obvaruje naša pljuča prahu?

— **Nova prodajalna konzumnega društva v Sp. Šiški.** Na Celovski cesti, tam, kjer je društvena pekarija, je konzumno društvo za Ljubljano in okolico otvorilo svojo novo (deveto) združeno prodajalno, ki bo odprta od 1/4 7. dop. do 1 ter od 3 pop. do 8. zvečer. — Opozarjamo na to prodajalno zlasti zadrudnike in konzumente iz Zgornje Šiške, Kosez in Dravelj.

— **Ministri v Postojni.** Avstrijski ministri, k so bili te dni v Opatiji in Lovrani, so včeraj dššli v Postojno.

— **Izkaz mestne klavnice v Ljubljani.** V mestni klavnici ljubljanski so zaklali od 24. marca do 31. marca 64 volov, 3 bike, 5 krav, 195 prašičev, 111 telet, 39 koštrunov in 131 kozličev. Vpeljali so mesa v klavnico 604 kg. Zaklane živine so vpeljali 1 prašiča, 47 telet in 36 kozličev.

— **Umrli so v Ljubljani:** Anton Vidmar, posestnikov sin, 10 dni. — Aleksander Perušek, železniški spovednik v pok, 54 let. — Terzij Rožič, krojačeva žena, 53 let. — Marijana Barle, bivša dekla, 56 let. — Pavel Rendik, krošnjar, 64 let. — Antonija Kunc, užitarica, 52 let. — Josip Šuštar, bajtarjev sin, 11 mesecev.

— **Nepopoljšljiv malopridnež.** 26 letni sin ljubljanske tovarniške delavke je komaj prestal petletno ječo, ki ga pa ni nič poboljšala. Minuli teden je dobil še dva sebi enaka brata, s katerima je ukradel svoji materi likalniki, pisker in precej perila ter so to hoteli potem spečati. Tičke so pa v neki žganjarni izsledili in aretirali.

— **Otrok se je zastrupil.** V Mrtvicah pri Leskovcu se je zastrupil štiriletni Anton Umetič. Napil se je octove kisline in umrl vsled tega tretji dan, ves sežgan po grlu in želodcu.

— **Smrt v Gradaščici.** Včeraj ob 11. dopoldne je sedela okolo 60 let stara ženica na klopi v krakovskem drevoredu nasproti Tenentove prodajalne. Nenadno je omahnila in zdrknila v Gradaščico. Dasi so jo takoj potegnili iz vode, je bila že mrtva. Vsi rešilni poskusi, da bi jo obudili k življenju, so bili brezuspešni.

— **Napad na cestil.** Alojzij Metelko iz Ravna št. 12 se je vračal iz vinograda domov. Ker je

B. Götzl, Ljubljana

Mestni trg št. 19. — Stari trg št. 8.

ugovarja ta demanti nečemu, česar »Berl. Tagblatt« ni trdil.)

KINDERLEN Odstopi.

Berlin, 9. aprila. Državni tajnik Kinderlen Wächter odstopi v najkrajšem času, na vsak način pa še meseca aprila. Njegov naslednik bo bržčas nemški poslanik v Washingtonu grof Bernstorff.

NEMŠKI KLERIKALIZEM.

Berlin, 10. aprila. Med vojaštvom se je zadnji čas pojavila znatna klerikalna agitacija, proti kateri so visoki častniki nastopili. Klerikalno časopisje besno napada te oficirje in napoveduje ostre interpelacije v državnem zboru. Zlasti pa ostre interpelacije v državnem zboru. Zlasti pa je centruška časopisje zbesnelo zaradi neke cesarjev brat princ Heinrich dejal, da toplo želi odločno gibanje proti klerikalizmu in da se tudi njegov brat strinja s to željo. V klerikalnem časopisju je zaradi tega vihar, vključno temu ni vest doslej preklicana.

VOHUNSTVO?

Norimberg, 10. aprila. Žandarmerija je prišla dva Francoza, ki sta se včeraj v bližini mesta z zrakoplovom spustila na tla. Prvi je dejal, da je krojač, drugi pa, da je bančni uradnik, oba pa da sta člana priškega zrakoplovskega kluba. Ker sta imela fotografske aparate in precej denarja pri sebi, sumi žandarmerija, da sta francoska častnika.

NESREČA PRI OGNJEMETU.

San Sebastian, 9. aprila. Pri ognjemetu so ubili kosci ognjemetne bombe enega gledalca, enega so težko in enega lahko ranili.

SAMOMOR MORILCA.

(Glej včerajšnje »Zarja«.)

Berlin, 10. aprila. Voznik Mikov, ki je bil predvčerajšnjem ubil svojo svakinjo, se je ponoči obesil, ker mu je bila policija za petami. Poizvedovanja so dognala, da je Mikov umor dobro pripravil in da ga je morda izvršil iz maščevanja.

BOJ V EKSPRESNEM VLAKU.

Lemans, 10. aprila. Na znamenje z zasilno vrstico se je ustavil ekspresni vlak Pariz-Brest. V kupeju so našli tri pešake 3. pešpolka napol izkrvavljene. Vojaki so se bili sprli s svojimi tovariši, ki so jih smrtonovarno obklali.

SAMOMOR DIJAKA IN DIJAKINJE.

Peterburg, 9. aprila. Včeraj sta se zastrupila 16letni realez Speranski in 16letna licejna gojenka Dostilski. Njiju starši niso odobraval razmerja med Speranskim in Dostilskijevo, zato sta mlada zaljubljenca šla skupaj v smrt.

ZLOČINI APAŠEV.

Umorjen policaj.

Pariz, 10. aprila. Predvčerajšnjem zjutraj so našli na severni strani Pariza mrtvo truplo policajca Azoua. Imel je razbito črepinjo. Sodijo, da je Azou žrtev apašev, ker so ga bili že lani napadli.

Apaši v armadi.

Pariz, 10. aprila. Na kolodvoru sta hotela oditi dva dragonca, ne da bi oddala vozne listke. Ko so ju zadržali, sta se uprila in razvil se je boj. En železniški uslužbenec je bil ustreljen. V rovu enu je oddal topničar na dopustu proti svoji gospodinji tri strele in jo ranil. Na poti proti Nizzi so napadli vojaki denarnega pismonoša. Dva vojaka so prijeli, drugi so ušli.

MORILEC OČETA.

Pariz, 9. aprila. Veliko pozornost zbujata drama, ki se je odigrala predvčerajšnjem zjutraj na javni cesti. Sedemdesetletnega profesorja na tehnični visoki šoli in viteza častne legije Pilleta je njegov lastni 40 let stari sin ustrelil na izprehodu. Sin je med sprehajanjem nenadno potegnil revolver in oddal na očeta dva strela. Morilec se je po grozodejstvu spustil v beg, a so ga kmalu prijeli. Pilleta so prepeljali v bolnico. Dvomijo, da bi obstal. Pilletova družina o vzroku krvavega dejanja strogo molči. Trditve, da je morilec duševno manj vreden, ne smatrajo za pravo.

PAN KA NA KONCERTU.

Avesnes, 9. aprila. Predvčerajšnjem se je prevrnila v Honda inu na koncertu svetilka in povzročila med poslušalci strah in grozo. V splošni gnječi je bilo do smrti zmečkanih sedem oseb, 15 ranjenih.

NESREČA PRI BIKOBORBI.

Bikoborec mrtev, 21 oseb ranjenih.

Avignon, 10. aprila. Pri predvčerajšnji bikoborbi je bik nabodel bikoborca Bulliste, ga zagral zrak in potem pohodil. Bullista so prepeljali umirajočega v bolnico. Bik je nato predel ograjo. Med gledalci je nastala strašna panika; 21 oseb je bilo več ali manj težko ranjenih.

VIHARJI.

Berlin, 10. aprila. Iz raznih krajev Nemčije prihajajo vesti o viharjih, ki so povzročili veliko škode.

Hamburg, 10. aprila. Tukaj divja že od pon-

deljka večer pravi orkan, ki dosega do 27 metrov na sekundo. Včeraj je vsled tega izstopilo morje z nenavadno silo. V luki je velikanska škoda, ki se še ne da oceniti. Nekatere manjše ladje, ki so imele vkrcano blago, so se potopile, druge mečejo valovi v luki in po Labi semintja. Vsako delo v luki so morali ustaviti. Ladje se upajo ne iz luke ne vanjo. Velika jadrnica »Alstersee« se je nasukala in svojo moralispmočno drugih ladij močno poškodovano spraviti v luko.

Helgoland, 9. aprila. Vse ladje v luki so ponoči dajale signale za pomoč. Dvoje ladij se je potopilo, ena se je nasukala.

Vratislava, 10. aprila. Viharji zadnjih dni so po vsej deželi povzročili ogromno škodo. Mnogo telefonskih zvez je porušeni, ravno tako električne naprave v mnogih občinah.

RAZBITA LADJA.

(Glej včerajšnje »Zarja«.)

Tanger, 9. aprila. Ob nezgodi ladje »Du Chayla« je utonil še en otrok francoskega poslanika de Beaumarchaisa. Dva mornarja pogrešajo.

POPLAVE.

Lvov, 10. aprila. Pri Przemyslu je San izstopil iz struge in poplavlil vsa polja v nižini. V Zolkiewu in okolici je Swinia preplavila velik svet, med drugim tudi mestni park.

Marmaros Sziget, 10. aprila. Občina Felső Viz je pod vodo; mnogo mostov je poškodovanih, nekatere je voda odnesla. Na poljih in travnikih je škoda velikanska. Poštni promet je ustavljen.

Budimpešta, 10. aprila. Iz okolice Ökörmezö in Berezne javljajo, da e povodenj napravila velikansko škodo, pa še vedno dežuje in sneži.

Lvov, 9. aprila. Povodenj je izpodkopala železniški tir; zato so morali mestoma prekiniti promet, tako med Drohobycz-Sambor, Podwysokil-Rohatyn in Chodorow-Rohatyn.

Odgovorni urednik Fran Bartl
Izdaja in salaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Tiskovni sklad »Zarje«. Po sodruhu Mi Čermelju v Nabrežini smo prejeli od sodr. A. Bizjaka 40 vin., od sodr. Kosmina 40 vin., in zbirka povodom nekega pogovora 1 K 40 vin. F. B. družba na na balkonu »Bellevue« dne 7. t. m. popoldne 3 K. — Lepa hvala!

Kdor svoj želodec ljubl,
ne pije drugega, kakor
želodčni likér

Najboljši želodčni likér!

Sladki in grenki.

Pristni »FLORIAN« ne slabi in ne omami,
ampak daje moč in veselje do dela!

Naslov za naročila: »FLORIAN«, Ljubljana.

Postavno varovano.

ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo št. 2.

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šepkov in vencev, trakov z naplet
itd. — Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzjavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

Brez konkurence!
Krasne novosti spomladanskih oblek in površnikov domačega izdelka. Za naročila po meri največja izbira tu- in inozemskega blaga.
Solidna postrežba. Najnižje cene.

Hotel Tratnik

„Zlata kaplja“

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 27
v bližini kolodvora.

Lepe zračne sobe. — Priznana fina kuhinja. — Izborno pijače. — Nizke cene.

Lepl gostilniški prostori in povsem na novo urejeni velik senčnat vrt.

Kupujte »Zarja«.

M. Zor, Ljubljana, Sv. Petra c. 38.

oblastveno kocesloniran pokončevalec podgan, miši in mrčes.

Priznalno pismo:

Podpisani potrdim, da je gospod Miroslav Zor izvršil v moji hiši št. 37 in pripadajočem gospodarskem postopju pokončanje miši in podgan, in sicer potom nastavljenja strupenih pastilj. — Tekom osmih dni in še preje ni bilo čutiti nobene živali več. Z uspehom sem zelo zadovoljen ter priporočam gosp. M Zora v navedeni lastnosti.

Glince, 20. dec. 1911.

Josip Tribuč.

Kavarna „Central“.

Danes in vsak dan

koncert

dunajskega dam. elitnega orkestra.

Z velespoštovanjem

Štefan Miholič, kavarnar.

Bioglobin

zdravniško priporočeno

dijetetično sredstvo.

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.

Odlično jačilno in krepilno sredstvo za mlade in stare.

V steklenicah po 3 K 50 vin. in 2 K v vsaki lekarni.

Ali ste že pridobili našemu listu kakega novega naročnika?

Konfeksijska trgovina

Maček & Komp.

Založniki e. kr. priv. južne žel.

Ljubljana, Franca Jožefa cesta št. 3.

priporoča veliko izbiro spomladanskih novosti za gospode in dečke.

Strogo reelna postrežba.

Najnižje cene.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev in stroje za pletenje (Strickmaschinen) za rodbino in obrt.

Pisalni stroji Adler. - Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.

„Zarja“ se prodaja v Ljubljani po 6 vin.

v naslednjih tobakarnah:

Južni kolodvor, na peronu.

Pirnat, Kolodvorska cesta.

Zupančič, Kolodvorska cesta.

Blaž, Dunajska cesta.

Sterkovič, Dunajska cesta.

Fuchs, Marije Terezije cesta.

Tivoli, na žel. prel. pri Nar. domu.

Šubič, Miklošičeva cesta.

Šenk, Resljeva cesta.

Kanc, Sv. Petra cesta.

Treo,

Kušar,

Podboj,

Bizjak, Bahoričeva ulica.

Remžgar, Zelena jama.

Svetek, Zaloška cesta.

Šešark, Selenburgova ulica.

Suhadole Anton, Zelena jama 50.

Dolenec, Prešernova ulica.

Pichler, Kongresni trg.

Ušeničnik, Zidovska ulica.

Kleinstejn, Jurčičev trg.

Wisiak, Gospodska ulica.

Stiene, Valvazorjev trg.

Košir, Hilsnerjeva ulica.

Sušnik, Rimska cesta.

Klanšek, Tržaška cesta.

Elsner, Kopitarjeva ulica.

Blaznik, Stari trg.

Velkavrh, Sv. Jakoba trg.

Kustrin, Breg.

Sever, Krakovski nasip.

Državni kolodvor.

Križaj in Kotnik, Šiška

Likar, Glince.

Jezeršek, Zaloška cesta.

Delavska hranilnica in posojilnica v Ljubljani

(vpisana zadruga z omejenim jamstvom.)

Wolfova ulica št. 3, II. nadstropje.

Obrestuje hranilne vloge po 4 1/2%. Sprejema vloge na tekoči račun. Posojuje na osebni kredit in zastave, vredn. listine, hipoteke itd.

Uradije se vsak četrtek od 2. do 3. ure in vsako soboto od 6. do 7. ure popoldne; nujna pojasnila se daje pa tudi ob vsakem drugem navadnem dnevnem času.